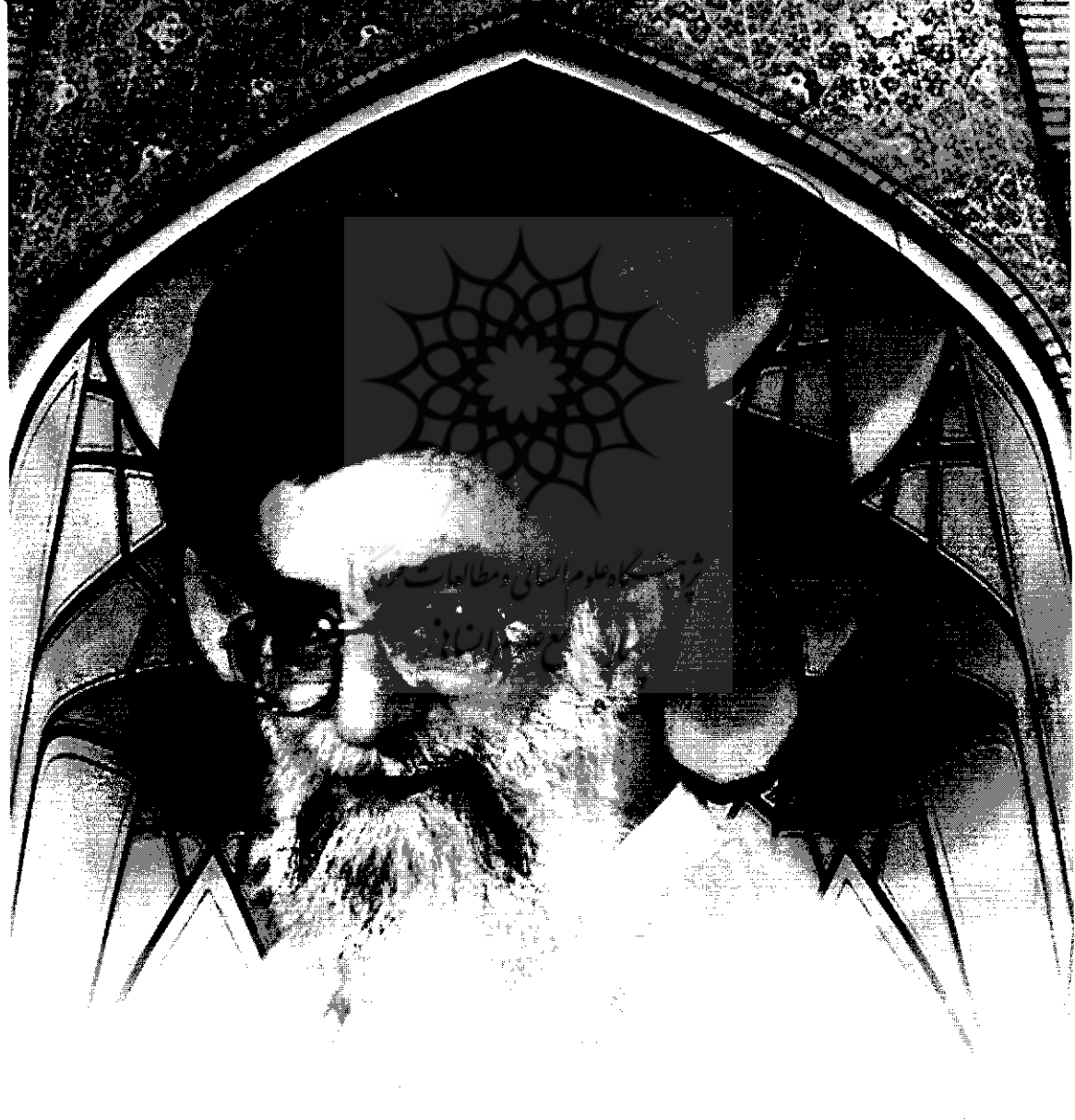

راهکارهای قرآن‌گرایی و قرآن‌مانوسی

بسم الله محمد رضا علاء‌الدین
 به مناسبت ربیع‌القرن و زندگی در سده‌ستار قرآن کریم

از منظر مقام معظم رهبری

شهرت‌ساز علوم اسلامی و مقامات
 اسلامی و قرآنی

کله مهجوریت قرآن:

واقعیات تلخ این است که قرآن هنوز در جامعه ما یک امر عمومی نشده است همه به قرآن عشق می‌ورزند و احترام می‌کنند، اما عده کمی همواره آن را تلاوت و عده کمتری در آن تذبذب می‌کنند. (۴)

ما باید قبول کنیم که ملت ما در نیم قرن پیش از پیروزی انقلاب که واقعا مدت کمی نیست، روز به روز از قرآن فاصله گرفته و دور شده است. (۵) ما از قرآن دوریم، اگر ملتی معرفت قرآنی یابد بسیاری از کارها برایش آسان می‌شود. بعد از انقلاب هر چند به قرآن نزدیک شده ایم ولی فرهنگ قرآنی هنوز حاکم نیست. (۶) ما هنوز در اول راهیم. ما بالای شصت میلیون جمعیتیم؛ ببینید تعداد کسانی که در این شصت میلیون با قرآن آشنا هستند چقدر است؟ فرض کنیم از این شصت میلیون، ده میلیون کسانی باشند که به هر دلیلی، چه به دلیل سنی و چه غیر آن، نتوانند با قرآن آشنا بشوند؛ پنجاه میلیون می‌ماند، تعداد آشنایان با قرآن از حد معقول یعنی از پنجاه میلیون کمتر است ما عقبیم، این فاصله را باید پر کنیم. (۷)

کله راه‌های رهایی قرآن، از مهجوریت:

مهمترین راه‌های رهایی قرآن از مهجوریت عبارتند از: آشنایی با روخوانی قرآن؛ آشنایی با متن و ترجمه‌ی قرآن کریم؛ آشنایی با الفاظ و ظواهر قرآن؛ گسترش روحیه قرآن‌مانوسی و قرآن‌خوانی؛ فرهنگ‌سازی گرایش به قرآن و قرآن‌خوانی است.

کله آشنایی با روخوانی قرآن:

اول اینکه بایستی روخوانی قرآن، تمام ملت را شامل بشود. نباید یک نفر در میان ملت ما بماند

کله مقدمه:

مسلمان وقتی با قرآن آشناست، مفاهیم اسلام را بی‌واسطه از خدا می‌شنود و از وحی الهی بهره می‌برد. اما وقتی با قرآن آشنا نیست هر حرفی، هر نقلی، هر صدایی، هر مدعی‌ی اسلامی، از ذهن و دل او سهمی را به خود اختصاص می‌دهد. (۱) مسلمانان در صدر اسلام به برکت عمل به قرآن، در علم، اخلاق، عمل و پیشرفت‌های گوناگون مادی و معنوی اوج پیدا کردند. قرآن همیشه زنده است. قرآن، نیازهای انسان را مورد توجه قرار می‌دهد. قرآن در هر عرصه می‌تواند بهترین نسخه سعادت انسان باشد. (۲)

قرآن همه چیز ماست. نور است، مثل باران است. اگر دل شما سرزمین مستعدی باشد، نفوذ می‌کند، خودتان را آماده کنید، دلتان را در مقابل بارش قرآن قرار دهید. قرآن تا اعماق دل شما نفوذ می‌کند. (۳)

کله کلید واژه‌ها:

مهجوریت قرآن، راه‌های رهایی از مهجوریت، راه‌های ترویج قرآن، آثار انس با قرآن کریم.

کج گسترش روحیه قرآن مانوسی و قرآن خوانی:

اگر بخواهیم یک ملت شصت میلیونی، با قرآن به معنای واقعی کلمه آشنا بشوند، اول باید قرآن را بشناسند، بتوانند قرآن را باز کنند، و قرآن را تلاوت کنند، بتوانند کلمات قرآن را با گوش خود مانوس کنند. اگر بخواهیم کل امت اسلام با قرآن انس بگیرند، باید تلاوت قرآن را در جامعه باب کنیم.

اگر تالیان کلام الله در جامعه توانستند با زمزمه ملکوتی و صحیح و پر جاذبه ای این آیات کریمه را تلاوت کنند، دل مردم با قرآن انس می گیرد و به قرآن نزدیک می شود. (۱۵)

ما باید رابطه مان را با قرآن روز به روز مستحکم تر کنیم. در خانه ها قرآن بخوانیم ... چنانچه مختصر فراغتی پیدا می کنید خودتان را به قرآن وصل کنید. هر روز مقداری قرآن بخوانید و آن را فرابگیرید. (۱۶)

انس با قرآن، یعنی قرآن را خواندن و باز خواندن، در مفاهیم قرآنی تدبیر کردن و آنها را فهمیدن. (۱۷) در جامعه قرآن اصل است. امت حزب الله باید با قرآن آشنا بشوند آن طوری که بتوانند مستقیم قرآن را از شما (قاریان) گوش کنند و بفهمند. (۱۸) اگر بخواهیم عموم مردم با قرآن انس بگیرند (شما قاریان) باید تلاوتتان را روز به روز بهتر، قوی تر، صحیح تر و با خصوصیات جاذبه آفرین، همراه تر کنید. (۱۹)

هر کدام از شما یک نسخه ی قرآن در جیب بغلتان داشته باشید، اگر در جایی منتظر کاری می ایستید و فراغتی پیدا می کنید، یک دقیقه، دو دقیقه، پنج دقیقه، نیم ساعت، قرآن را باز کنید و به تلاوت آن مشغول شوید تا بسا این کتاب انس پیدا کنید. (۲۰)

که قادر نباشد قرآن را باز کند و به صورت صحیح بخواند. زن و مرد؛ کوچک و بزرگ؛ پیر و جوان باید بتوانند قرآن را بخوانند (۸) ما باید رابطه مان را با قرآن روز به روز مستحکم تر کنیم. در خانه ها قرآن بخوانیم. چنانچه مختصر فراغتی پیدا می کنید خودتان را به قرآن وصل کنید. هر روز مقداری قرآن بخوانید و آن را فرابگیرید. (۹)

کج آشنایی با متن و ترجمه ی قرآن کریم: باید جوانان و نوجوانان را با متن و ترجمه قرآن آشنا کرده و از شربت گوارا و حیات بخش قرآن به ذائقه آنان چیزی چشایند. (۱۰) ما باید علاوه بر خواندن متن، ترجمه آن را هم یاد بگیریم (۱۱) کار دوم رفتن به سمت فهم قرآن است. قرآن باید ترجمه بشود ... حفظ قرآن قدم بعدی است که هر کس توفیق پیدا کند، یقیناً خیر کثیری به دست آورده است. (۱۲) ... آشنایی با قرآن اولین قدم است ... هیچ کدام از کتاب های دینی جای قرآن را نمی گیرد اما این آشنایی باید از متن قرآن شروع شود. (۱۳)

کج آشنایی با الفاظ و ظواهر قرآن: اگر ملتی بخواهد به قرآن عمل کند، قدم اولش آشنایی با همین الفاظ و ظواهر قرآن است. (این آشنایی) با ظاهر و روحانی قرآن اگر قبل از (دوره) دبیرستان تأمین نشده، با ترجمه و لغات قرآن و تعبیرات خاص قرآن و فرهنگ قرآنی و به تدریج معانی که در قرآن هست، ادامه پیدا می کند. (۱۴)

این است که در مسابقه همه استعدادها و توان‌های پنهان انسان بروز پیدا می‌کند. بنابراین بنده مسابقات قرآن را کار بزرگی می‌شمارم. (۲۸)

راه‌های ترویج قرآن:

مهمترین راه‌های ترویج و توسعه فرهنگ و معارف نورانی قرآن کریم عبارتند از:

- استفاده از نماد منبر؛ استفاده از مطبوعات؛ تشکیل یابی جامعه قاریان و حافظان.
- گسترش ترجمه صحیح از قرآن؛ احترام قهرمانان قرآنی؛ مهندسی رفتار قرآنی.
- جهت‌گیری مطلوب سازمان اوقاف و امور خیریه؛ گسترش مسابقات قرآنی.
- محور قرار دادن معارف و هدایت قرآنی در مباحث و تحقیقات علمی.

استفاده از نماد منبر:

دأب و فکر من این است که می‌خواهیم در جامعه ما کاری بشود که برای قراء قرآن منبر بگذاریم و همچنان که الان و عاظم منبر می‌روند، قاریان قرآن هم منبر بروند و مثلاً نیم ساعت قرآن بخوانند و مردم آن زلال کلام الهی را مستقیم از او بشوند... (۲۹)

شما قاریان | باید بتوانید در یک مجلس بالای منبر بروید و آیات قرآن را بخوانید و مردم با شنیدن این آیات اشک بریزند. ما این را می‌خواهیم. اگر شما می‌خواهید این کار را بکنید باید بتوانید با صوت (قرآنی) مجلس را جذب کنید. این آداب و فنونی دارد. (۳۰)

فرهنگ سازی گرایش به قرآن و قرآن خوانی:

حفظ قرآن باید از خردسالی شروع شود. یعنی، حدود دوازده سالگی یا سیزده سالگی «العلم فی الصغر کالتقش فی الحجر» (۲۲) بچه‌ها را از دبستان با برنامه‌ریزی به (حفظ قرآن) تشویق کنید؛ به درس قرآن به ویژه در نوجوانی اهمیت دهید. جوان‌ها و نوجوان‌ها در مدرسه حفظ را جدی بگیرند. (۲۳) حفظ قرآن اگر به شکل امتیاز مطرح شود و در قالب نمره و یا موارد مشابه باشد، شاید بهتر موجب تشویق و رشد جوانان و نوجوان شود. بساید، قرائت، متن روایات و متون اصلی اسلامی به دانشگاه وارد کنند و جوانان دانشجو را با آن بیشتر آشنا کنند. (۲۴)

عزیزان من، باید به سمت قرآن بروید؛ این راهی است که از رفتن آن پشیمان نخواهید شد. دخترها! پسرها! بزرگترها! بچه‌ها! به سمت انس با قرآن حرکت کنید! قرآن را تلاوت کنید، هر روز (قرآن) را بخوانید و در آن تدبیر کنید، با ترجمه‌های قرآن انس بگیرید! (۲۵)

شما (قراء قرآن) در توجه دادن مستمعان خود به مضامین قرآن نقش زیادی دارید. چقدر خوب است که برخی آیات کریمه که مناسب حال امروز مسلمین است در تلاوت‌های شما کثیر التردد باشد. (۲۶)

با روش و منش خودتان کاری کنید که دیگران، شوق به فراگیری قرآن پیدا کنند. اگر بخوانید قرآن در خانه‌ها، بین بچه‌ها، بین بزرگ‌ها، بین زن و مردها رواج پیدا کند، بایستی قهرمانان قرآنی را احترام کنید (قهرمانان قرآن) حامل قرآن‌اند، اینها عزیزند ما به اینها احترام می‌کنیم. (۲۷)

مسابقه در همه‌ی خیرات، در هر کار خیری، مورد توصیه‌ی قرآن و معارف اسلامی است. علت هم

کھ استفاده از مطبوعات :

مضامین آیات قرآن را دریابند و در آنها فکر و تأمل کنند. باید جوانان و نوجوانان را با متن و ترجمه‌ی قرآن آشنا کرد؛ باید با ترجمه‌های قرآن انس بگیرند بعد از آن که مقداری ترجمه‌ی قرآن و معنای کلمات را فهمیدند آن وقت در قرآن تدبر کنند. حفظ قرآن، فهمیدن مفاهیم قرآن، ترجمه‌ی کلمه کلمه‌ی قرآن، برای کسانی که به زبان عربی آشنایی ندارند، لازم است. وقتی که کلمات قرآن را فهمیدند، آن وقت تدبر لازم است. آیاتی را تلاوت می‌کنند، علاوه بر یادگیری ترجمه‌ی آنها، به تفسیر آنها هم مراجعه کنید. (۳۴)

کھ احترام قهرمانان قرآنی :

اگر بخواهید قرآن در خانه‌ها، بین بچه‌ها، بین بزرگ‌ترها، بین زن و مردها رواج پیدا کند، بایستی قهرمانان قرآنی را احترام کنید. این است که ما به اینها احترام می‌کنیم. اینها حامل قرآن‌اند، اینها عزیزند. (۳۵)

اگر شما این (مجلات) را منتشر کنید، از جهت این که جبران عقب‌ماندگی را تا حدودی می‌کند، خوب است و از جهت دیگر هم کار مناسبی است که جوان‌های ما با معارف و هدایت‌های قرآن کریم و لطایف آیات آن، یک مقدار عمیق‌تر آشنا بشوند که این هم بسیار سودمند و لازم است. از جمله چیزهایی که به نظر من در چنین (مجلات) باید وجود داشته باشد، برداشت‌های شیوایی است که انسان‌های باذوق مأنوس با قرآن از تعبیرات قرآنی پیدا می‌کنند. چون اگر کسی باذوق هم باشد، ولی مأنوس با قرآن نباشد، این برداشت‌ها را پیدا نخواهد کرد، همان طور که اگر انس هم داشته باشد اما دارای ذوق و قریحه‌ی جامع‌الاطراف، از لحاظ زبان و از لحاظ معارف نباشد، باز هم این برداشت‌ها را پیدا نخواهد کرد، به نظر من بایستی این برداشت‌ها را هر جا دیدید، جمع کنید و در این (مجلات) بگنجانید، که جوان‌ها استفاده کنند. (۳۱)

کھ تشکل یابی جامعه‌ی قاریان و حافظان :

اگر بخواهیم همه مردم در سطح متوسط قرار بگیرند، باید تعدادی در سطح عالی ... داشته باشیم. خاصیت بهترین‌ها این است که متوسطین را به طرف خودشان می‌کشند و به جلو می‌برند به همین دلیل است که قاریان قرآن و خوش‌خوانان و حافظان و متبحران در قرآن، باید روز به روز بیشتر و بهتر شوند، هم کمیت‌شان زیاد شود و هم کیفیت آنها بهتر شود. (۳۲)

کھ گسترش ترجمه‌ی صحیح از قرآن :

فارسی زبان‌ها می‌توانند از ترجمه‌ی قرآن استفاده کنند و کلمات قرآن را به طور تقریب بفهمند و

کجه مهندسی رفتار قرآنی:

از یکی از همسران پیامبر اکرم C خواستند که آن بزرگوار را توصیف کند، در جواب گفت «کان خلقه القرآن» یعنی قرآن مجسم بود (۳۶) شما قراء در توجه دادن مستعلمان خود به مضامین قرآن نقش زیادی دارید. (۳۷) چقدر خوب است که برخی آیات کریمه که مناسب حال امروز مسلمین است در تلاوت های شما کثیرالتردد باشد (۳۸) باروش و منش خودتان کاری کنید که دیگران، شوق به فراگیری قرآن پیدا کنند، قرآن در همه مسائل زندگی، سخن گويا، شفاف، راهنما، راهگشا و گره باز کن دارد، که اگر انسان ها با قرآن انس بگیرند و معنای قرآن را بفهمد، به تدریج این مفاهیم در ذهن ها مستقر و تبدیل به ذهنیت تثبیت شده جامعه (رفتار قرآنی) خواهد شد. (۴۰)

کجه جهت گیری مطلوب سازمان اوقاف و امور خیریه:

سازمان اوقاف و دست اندر کاران که می خواهید برای تفسیر برنامه ریزی کنید، مراقب باشید از چه کسی تفسیر را فرامی گیرید، این مهم است ... مراقب باشد تفسیر را باید از منبع مطمئن گرفت. آب را باید از سرچشمه ی زلال نوشید. اگر به تفسیر اعتماد می کنید؛ به تفسیر صحیح اعتماد کنید تا قرآن بتواند هدایت خودش را روشن کند. (۴۱)

کجه گستوش مسابقات قرآنی:

مسابقه در همه خیرات، در همه کارهای خیر، مورد توصیه ی قرآن و معارف اسلامی است. علت هم این است که در تسابق و مسابقه همه ی استعدادها و توان های پنهان انسان بروز پیدا می کند. بنابراین بنده مسابقات قرآن را کار بزرگی می شمارم. (۴۲)

کجه محور قرار دادن معارف و هدایت قرآنی در مباحث و تحقیقات علمی:

از جمله طرح هایی که درباره ی قرآن باید انجام بگیرد و جای آن در دانشگاه هاست همین است که ببینیم در قرآن چه موضوعاتی از موضوعات باب زندگی امروزی مطرح شده است که ما هنوز این را نمی دانیم. (۴۳) باید خود قرآن و حدیث و متون اصلی اسلام را به دانشگاه وارد کنند و جوانان و دانشجویان را با آن آشنا کرد. (۴۴) بشریت در صدر اسلام به برکت عمل به قرآن، در علم، در اخلاق، در عمل و در پیشرفت های گوناگون مادی و معنوی اوج پیدا کرد، (۴۵) قرآن همیشه زنده است، قرآن، نیازهای انسان را مورد توجه قرار می دهد، قرآن در هر عصری می تواند بهترین نسخه ی سعادت انسان ها باشد. قرآن، مشکلات و گره های فکری، مشکلات روحی و عاطفی را حل می کند. (۴۶) امروز فرصتی تاریخی و استثنایی است برای اینکه قرآن در هدایت فکر و عمل انسان ها قدرت و چیرگی خود را نشان دهد، اما این متوقف است ... تا اینکه ما خود، به چشمه ی جوشان معارف و هدایت قرآن دست یابیم، قرآن را بفهمیم، در آن تدبیر کنیم و آن را محور بحث و فحص سازیم. (۴۷)

کجه آثار انس با قرآن کریم:

آثار و برکات انس با قرآن کریم فراوان است که به پنج اثر از آن آثار اشاره می شود.

عمق یابی معرفت دینی جامعه؛ ارتقاء معرفت عمومی جامعه؛ اوج گیری مادی و معنوی جوامع؛ پاسخی گویی نیازهای فردی و اجتماعی؛ سامان دهی فکری و اخلاقی مأنوسان با قرآن.

کجه عمق یابی معرفت دینی جامعه:

انس با قرآن، معرفت اسلامی را در ذهن ما قوی تر و عمیق تر می کند. بدبختی جوامع اسلامی به

خاطر دوری از قرآن و حقایق و معارف آن است. اگر در قرآن تأمل کنیم اراده و استقامت ما قوی تر و بیشتر از این خواهد شد. (۴۸)

با تکرار آیات، فرصتی پیدا می شود برای این که ذهن شما به نکات قرآن التفات و توجه پیدا کند. هر چه طرز فکر انسان بالاتر و معرفت انسان بیشتر بشود، فهم او از قرآن عالی تر و راضی تر و روشن تر خواهد شد. و متقابلاً هر چه با قرآن بیشتر انس بگیرید و از قرآن استفاده کنید، معرفت و فکر شما بالاتر خواهد رفت. (۴۹)

این دو، روی هم اثر متقابل دارند. قرآن به شما کمک می کند که معرفتان نسبت به مفاهیم اسلامی و الهی بالاتر برود و نسبت به همه کائنات، همه آفرینش و همه مفاهیمی که در سر راه زندگی انسان قرار می گیرد، روشن بینی پیدا کنید. (ممکن است بعضی بگویند: معرفت) بدون عمل که فایده ای ندارد، اما شما بدانید اگر آن معرفت قرآنی که من عرض می کنم در شما به وجود بیاید عمل از آن انفکاک ناپذیر است. (۵۰)

کلمه تقاء معرفت عمومی جامعه:
انس با قرآن، معرفت عمومی یک کشور را بالا می برد: قرآن همه چیز ماست. نور است. این جوانان ما از وقتی که با قرآن مأنوس شدند وضعیت آنها خیلی فرق کرد. (۵۱)

کلمه اوج گیری مادی و معنوی جوامع:
بشریت در صدر اول اسلام به سرعت عمل به قرآن، در علم، اخلاق، عمل و پیشرفت های گوناگون مادی و معنوی اوج پیدا کرد قرآن همیشه زنده است قرآن نیازهای انسان را مورد توجه قرار می دهد. قرآن در هر عصری می تواند بهترین نسخه سعادت انسان ها باشد. (۵۲)

کلمه پاسخ گویی نیازهای فردی و اجتماعی:
قرآن، مشکلات و گره های فکری، مشکلات روحی و عاطفی را حل می کند. آرام آرام که انسان با قرآن انس پیدا می کند، وقتی ذهن او از لحاظ جنبه های عاطفی، از لحاظ جنبه های اخلاقی یا جنبه های فکری به بن بست می رسد، کسی که با قرآن انس دارد می بیند که ناگهان ستاره ای می درخشد و به طرفش می رود، می بیند راه باز شد، قرآن این جور است. (۵۳)

کلمه سامان دهی فکری و اخلاقی مانوسان با قرآن:
عزیزان من، پسرها، دخترها! قدر این نعمت بزرگ آشنایی و انس با قرآن را بدانید، (۵۴) خودتان را به قرآن وصل کنید، هر روز مقداری قرآن بخوانید و آن را فرا بگیرید. (۵۵) اگر انسان ها با قرآن انس بگیرند و معنای قرآن را بفهمند، به تدریج این مفاهیم در ذهن ها مستقر و تبدیل به ذهنیت تثبیت شده ای جامعه خواهد شد. (۵۶)

- پی نوشت ها :
- ۱- اختتامیه پانزدهمین دوره مسابقات بین المللی قرآن ۲۴/۹/۷۵
- ۲- دیدار با دانشجویان شرکت کننده در مسابقات قرآن ۲۲/۲/۷۸
- ۳- اختتامیه هفدهمین دوره مسابقات قرآنی ۱۰/۹/۷۷
- ۴- حدیث ولایت ج ۲ ص ۲۱۸
- ۵- حدیث ولایت ج ۳ ص ۲۸۴
- ۶- اختتامیه سیزدهمین دوره مسابقات بین المللی قرآن کریم همان
- ۷- حدیث ولایت جلد ۳ ص ۲۸۶
- ۸- در محضر ولایت ص ۵۷
- ۹- حدیث ولایت جلد ۲ ص ۲۱۸
- ۱۰- حدیث ولایت جلد ۳ ص ۲۸۵ و ۲۸۶
- ۱۱- همان
- ۱۲- همان
- ۱۳- حدیث ولایت جلد ۳ ص ۲۶۷
- ۱۴- اختتامیه سیزدهمین دوره مسابقات بین المللی قرآن کریم
- ۱۵- حدیث ولایت ج ۹ ص ۲۷۵
- ۱۶- حدیث ولایت ج ۴ ص ۴۵
- ۱۷- حدیث ولایت جلد ۷ ص ۳۶
- ۱۹- همان جلد ۷ ص ۳۳
- ۲۰- همان جلد ۷ ص ۳۳
- ۲۱- حدیث ولایت ج ۹ ص ۲۰۰
- ۲۲- حدیث ولایت ج ۹ ص ۱۹۹
- ۲۳- همان ج ۲ ص ۳۲۹
- ۲۴- در محضر ولایت ص ۵۹
- ۲۵- مراسم اختتامیه سیزدهمین دوره مسابقات بین المللی قرآن کریم
- ۲۶- حدیث ولایت ج ۳ ص ۳۰۸
- ۲۷- اختتامیه پانزدهمین دور مسابقات بین المللی قرآن کریم
- ۲۸- دیدار با دانشجویان شرکت کننده در مسابقات قرآنی ۲۲/۲/۷۸
- ۲۹- حدیث ولایت ج ۷ ص ۳۶
- ۳۰- حدیث ولایت ج ۷ ص ۳۶
- ۳۱- در گفتار با هیأت تحریریه (مجلات قرآنی)
- ۳۲- مراسم اختتامیه مسابقات قرآن کریم ۴/۱۰/۷۴
- ۳۳- حدیث ولایت ج ۴ ص ۴۵
- ۳۴- دیدار با جمعی از قاریان قرآن ۲۰/۹/۷۸
- ۳۵- اختتامیه پانزدهمین دوره مسابقات بین المللی قرآن کریم
- ۳۶- حدیث ولایت ج ۴ ص ۲۷
- ۳۷- حدیث ولایت ج ۳ ص ۳۰۸
- ۳۸- همان
- ۳۹- دیدار با دانش آموزان قرآنی استعدادهای درخشان ۱۳/۲/۷۹
- ۴۰- همان
- ۴۱- اختتامیه شانزدهمین دوره مسابقات قرآن ۷۸/۸/۲۰
- ۴۲- دیدار با دانشجویان شرکت کننده در مسابقات قرآنی ۷۸/۲/۲۲
- ۴۳- در محضر ولایت ص ۵۷
- ۴۴- همان ص ۵۹
- ۴۵- دیدار با دانشجویان شرکت کننده در مسابقات قرآن ۷۸/۲/۲۲
- ۴۶- همان
- ۴۷- حدیث ولایت ج ۲ ص ۲۱۸
- ۴۸- حدیث ولایت ج ۴ ص ۴۵
- ۴۹- همان
- ۵۰- صدا و سیما در کلام مقام معظم رهبری - انتشارات سروش ۱۳۷۳
- ۵۱- اختتامیه پانزدهمین دوره مسابقات بین المللی قرآن کریم
- ۵۲- دیدار با دانشجویان شرکت کننده در مسابقات قرآنی
- ۵۳- دیدار با نخبگان قرآنی ۷۸/۸/۵
- ۵۴- دیدار با دانش آموزان قرآنی (استعدادهای درخشان) ۷۹/۲/۱۳
- ۵۵- حدیث ولایت ج ۹ ص ۲۷۵
- ۵۶- دیدار با دانش آموزان قرآنی استعدادهای درخشان ۷۹/۲/۱۳